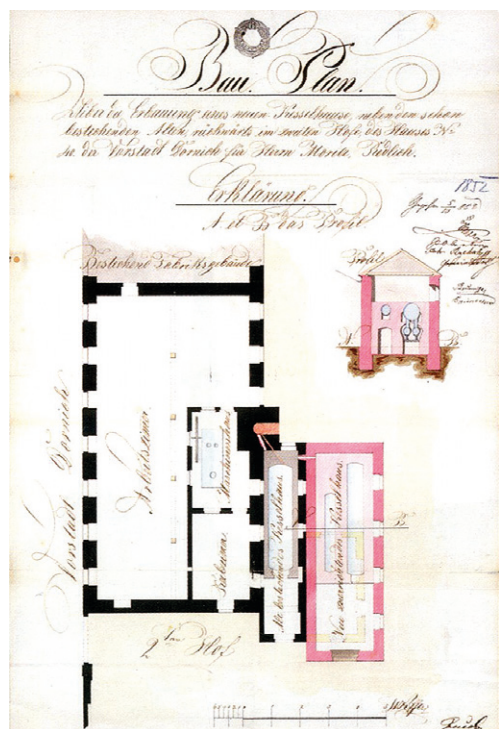

obsahující sušárnu, dosahovaly přibližně 30 × 10 m. Hlavním nálezem byly součásti technického zázemí na severní straně ve vnitrobloku. Součástí vybavení byla kotelná včetně topeniště

Obr. 29. Brno, ulice Dornych/Přízova, areál zaniklé továrny Vlněna. Plán přestavby továrny na vlněné zboží z roku 1852. Uloženo: Archiv města Brna, sbírka U9, inv. č. M241.

Fig. 29. Brno, Dornych and Přízova Streets. 1852 plan for the reconstruction of the woollen goods factory. Archived: Brno City Archive, fond No. U9, inv. No. M241.

Obr. 30. Brno, ulice Dornych/Přízova, areál továrny Vlněna. Otopné kanálky vedoucí z kotelny. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 30. Brno, Dornych and Přízova Streets. The area of the defunct factory Vlněna. Heating flues leading from the boiler room. Photo by Archaia Brno z. ú.

a šachta, na jejímž dně byly nalezeny šrouby, patrně po demontáži parního stroje. Bylo také zjištěno, kde byly umístěny kovové boilers sloužící k ohřevu páry pro parní stroj, a komín (obr. 28). Také byla doložena přestavba sušárny a kotelny, kterou zobrazil i historický plán z roku 1852 (Archiv města Brna, sbírka U9, inv. č. M241, obr. 29). Rozměry budovy byly nyní přibližně 16 × 10 m. Objekt obsahoval z cihel vyzděné kanálky o délce až 15 m, ve kterých byly na litinových patkách umístěny boilers. Dle stavu cihel a silné propálené vrstvy pod vlastní cihelnou podlahou kanálků zde musely panovat vysoké teploty (obr. 30). V patře pod střechou se patrně nacházely prostory sušárny. Vlastní topeniště mělo zachovanou regulaci proudění horkého vzduchu pomocí vytahovacích litinových plátů. Do prostoru kotelny se scházelo z budovy manufaktury po schodišti, které mělo několik vývojových fází.

V exteriéru se na dvoře nacházela kruhová, z cihel vyzděná nádrž, na dně zajiřovaná, o průměru více než 8 m. Patrně mohlo jít o plynojem. Dále byl zachycen systém cihelných kanálků, části kamenné dlažby dvora a další relikty. Bohužel celá situace byla v interiéru i exteriéru značně porušena výstavbou budovy na betonových patkách z 20. let 20. století.

Zachycené industriální relikty pomáhají dotvářet obraz města Brna jako průmyslového města 19. století a rozšiřují pramennou základnu industriální archeologie v České republice.

Literatura a prameny

AMB: Archiv města Brna, sbírka U9, inv. č. M241.

Ryšková, M., Mertová, P. 2014: *Kulturní dědictví brněnského vlnářského průmyslu*. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě.

Smutný, B. 2012: *Brněnští podnikatelé a jejich podniky 1764–1948. Encyklopedie podnikatelů a jejich rodin*. Brno: Archiv města Brna.

Summary

Brno (cadastre Trnitá, Brno-město District), Dornych and Přízova Streets. Modern Ages. Production area. Rescue excavation. Former textile factory Vlněna. During rescue excavations, foundations of dyehouse, boiler room and room for steam engine from 19th century were revealed.

Hynek Zbranek, Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)

Křenová ulice 22, parc. č. 1111, 1112.

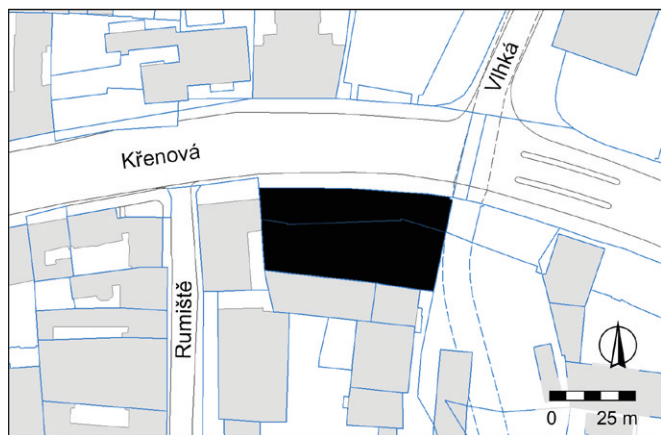
Středověk, novověk. Předměstí, vodní tok.

Záchranný výzkum.

V průběhu roku 2019 pokračoval záchranný archeologický výzkum na Křenové ulici (obr. 31). Pozornost se v této fázi upřela ke starším úrovním koryta Svitavského náhonu (dnes se tato část toku nazývá Stará Ponávka). Většina archeologického materiálu z náplavových uloženin v korytě byla předběžně datována do 12.–14. století. V jedné z vytyčených sond byly odkryty pozůstatky dřevěných konstrukcí (obr. 32), zejména části dřevěného můstku či lávky (datum smýcení stromů v rozmezí roků 1132–1167). Dendrochronologická data odpovídá získaným archeologickým nálezům. Destruovaná konstrukce však neumožňuje preciznější interpretaci.

Literatura

Neuvedeno.

Obr. 31. Brno, ulice Křenová 22. Lokalizace výzkumu. Zpracování Archaia Brno z. ú.
Abb. 31. Brno, Křenová-Straße 22. Lage der Ausgrabung. Kartierung Archaia Brno z. ú.

Obr. 32. Brno, ulice Křenová 22. Pozůstatky dřevěných konstrukcí. Dlouhé trámy jsou pozůstatkem můstku nebo lávky. Foto Archaia Brno z. ú.
Abb. 32. Brno, Křenová-Straße 22. Überreste der Holzkonstruktionen. Die langen Balken sind wahrscheinlich Reste einer Brücke oder eines Stegs. Foto Archaia Brno z. ú.

Zusammenfassung

Brno (Kat. Trnitá, Bez. Brno-město), Křenová-Straße 22, Parz. Nr. 1111 und 1112. Mittelalter, Neuzeit. Vorstadt, einstiger Fluss. Rettungsgrabung.

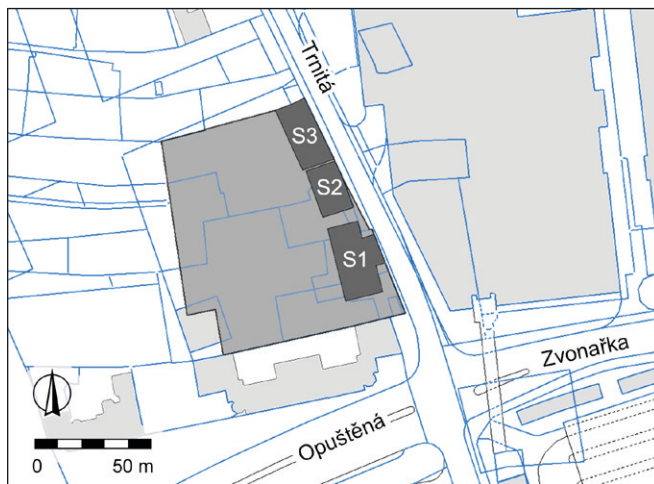
Im Jahre 2019 setzte man die Rettungsgrabung an der Křenová-Straße fort. Hierbei wurden ältere Ebenen des Flussbetts im Svitava-Mühlgraben (heute Stará Ponávka) erfasst. Die Mehrheit der Funde aus den Sedimenten kann man vorläufig in das 12.–14. Jahrhundert datieren. In einem der Suchschnitte wurden Überreste einer Holzkonstruktionen freigelegt, deren dendrochronologische Datierung (1132–1167 n. Chr.) den gewonnenen Funden entspricht. Es handelt sich wahrscheinlich um Bestandteile einer Brücke oder eines Stegs.

Róbert Antal

Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)
Trnitá ulice 20–26, parc. č. 929–932, 936/1, 936/3, 800.
 Středověk, novověk. Město, vesnice. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Palác Trnitá“ (obr. 33). První fáze výzkumu byly provedeny již v roce 2018 (sonda S1 a S2), kdy byl v severovýchodním a jihovýchodním rohu staveniště v předstihu před stavbou prozkoumán prostor někdejších historických usedlostí předměstské vsi Trnitá (Antal et al. 2019). V dubnu roku 2019 byl rovněž v předstihu před stavebními pracemi realizován výzkum třetí usedlosti ve střední části staveniště, pod demolovaným domem č. 24 (sonda S3). Potvrdila se kontinuita této stavby od 14. až 15. století do novověku. Byly získány důležité poznatky k jejímu stavebnímu vývoji; výrazný předěl nastal v 17. století, kdy byla dřevohliněná zástavba nahrazena konstrukcemi zděnými na maltu. Po určitou dobu však zůstal zároveň stále v užívání určitý podíl nezděných konstrukcí. Ostatní zkoumané situace dokládají vybavení usedlosti a odrážejí procesy související s jejím provozem a všedním životem jejích obyvatel. Byly dokumentovány zásobní a odpadní jámy a zakopané ostatky zvířat (např. pěti koní).

V letních měsících roku 2019 se pak uskutečnila závěrečná fáze výzkumu, která byla omezena na dohled nad zemními pracemi stavby a na dokumentaci výrazně zahloubených situací. Ty opět náležely k zázemí zkoumaných usedlostí ve středních a zadních partiích jejich pozemků. Jednalo se o studny, sklípky a další prozatím funkčně blíže neurčené objekty. Terénní podmínky lokality dokonce umožnily zachování dřevěných prvků jejich konstrukcí, ovšem jen pokud byly objekty výrazně zahloubeny do geologického podloží.

Obr. 33. Brno, ulice Trnitá 20–26. Vyznačení plochy staveniště (světle šedá) a plošně zkoumaných sond S1–S3 (tmavě šedá). Zpracování Archaia Brno z. ú.

Abb. 33. Brno, Trnitá-Straße 20–26. Lage der Baustelle (hellgrau) und der flächig gegrabenen Suchschnitte S1–S3 (dunkelgrau). Kartierung Archaia Brno z. ú.

Literatura

Antal, R., Grünseisen, J., Kolařík, V., Sedláčková, L., Příbylová, M., Zbránek, H. 2019: Brno (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 60(2), 231–249.

Zusammenfassung

Brno (Kat. Trnitá, Bez. Brno-město), Trnitá-Straße Nr. 20–26, Parz. Nr. 929–932, 936/1, 936/3, 800. Mittelalter, Neuzeit. Stadt, Dorf. Rettungsgrabung.